

.....

KIS-428 – Ar riez hag he buhez politikel

(GE, YBAN – 15 08 92)

DICTIONARY OF INTERNATIONAL RELATIONS AND POLITICS

Roll an termenoù evel m'o c'haver e Günther HAENSCH, *Dictionary of International Relations and Politics*, Elsevier, Amsterdam, 1965. Derc'hel a ran an niverennadur, o venegiñ an enmonedoù alamanek, saoznek ha gallek (ur pevare bann, spagnek, a lezan).

546	Hoheitsgebiet	territory	territoire
547	Staatsgebiet	national territory	territoire national
548	territoriale Souveränität, Gebiets Herrschaft	territorial sovereignty	souveraineté territoriale
549	eigener Zuständigkeitsbereich (eines Staates)	domestic jurisdiction	compétence nationale (d'un État), domaine réservé
550	Gebietshoheit	territorial supremacy	suprématie territoriale
551	Ausübung der Gebietshoheit	possession	possession
552	Territorialität, Zugehörigkeit zu einem Staatsgebiet	territoriality	territorialité
553	territoriale Integrität, Unversehrtheit des Staatsgebietes	territorial integrity	intégrité territoriale
554	Bundesgebiet	federal territory	territoire fédéral
555	Hinterland	hinterland, back country	hinterland ; arrière-pays
556	Nachbarstaat	neighbouring state	État voisin, ~ limitrophe

557	Randstaat	peripheral state	État périphérique
558	Uferstaat, Küstenstaat	riparian state, coastal ~	État riverain
559	Aneinanderstoßen, Angrenzen, Kontiguität	contiguity	contiguïté
560	internationales Nachbarrecht	rules of international neighbourship	(droit des) relations internationales de voisinage
561	Zollgebiet	customs territory	territoire douanier
562	Freizone	free zone	zone franche
563	Freihafen	free port	port franc
564	Währungsgebiet	currency area	zone monétaire
565	Landeswährung	national currency	monnaie nationale
566	Landgebiet	land domain	domaine terrestre
567	Festland	mainland	continent
568	Zufahrtsrecht ; Zutrittsrecht	right of access	droit d'accès
569	Zugang zum Meer	outlet to sea	accès à la mer
570	Land ohne Zugang zum Meer	land-locked country	pays non riverain (sans accès à la mer)
571	Binnenmeer	landlocked sea, inland sea, enclosed sea	mer intérieure
572	Binnengewässer	inland waters	eaux intérieures
573	historische Gewässer	historic waters	eaux historiques
574	historische Bucht	historic bay	baie historique
575	geschlossene Bucht	landlocked bay	baie fermée, ~ resserrée
576	Seehoheitsgebiet, Seegebiet	maritime domain	domaine maritime
577	Hoheitsgewässer	territorial waters	eaux territoriales, ~ juridictionnelles
578	maritime Eigengewässer	national waters	eaux (maritimes) intérieures
579	Küstengewässer	coastal waters	eaux côtières

580	Küstenmeer, Territorialmeer	territorial sea	mer territoriale
581	angrenzende Zone, Kontiguitätzone	contiguous zone	zone contiguë
582	Randmeer	marginal sea, maritime belt	mer marginale
583	niedrigster Wasserstand	low-water mark	étiage
584	Dreimeilenzone	three-mile zone, three-mile belt	zone des trois milles (marins)
585	Kanonenschußweite (Regel der ~)	gun-shot range, rule of the range of cannon	portée de canon (règle de la ~ ~ ~)
586	Insellage	insularity	situation insulaire, position ~
587	eisfreier Hafen	ice-free port ; ~ ~ harbour	port libre de glaces
588	Kontinentalsockel	continental shelf	plateau continental, plate-forme ~e
589	Meeresgrund	sea bed ; sea floor <i>US</i>	fond de la mer
590	Kontrolle der Meerengen	control of the straits	contrôle des détroits
591	freier Zugang zu..., freier Zutritt zu..., freie Zufahrt zu...	free access to...	libre accès à...
592	Seekanal	inter-oceanic canal	canal interocéanique
593	Luftgebiet	air domain, ~ space	domaine aérien, espace ~
594	Luftraum	air space	espace aérien
595	Weltraum	outer space	espace ; espace interplanétaire
596	Luftkorridor, Luftschnaise, Einflugschnaise	air corridor	couloir aérien
597	Luftthoheit	sovereignty of the air	souveraineté aérienne
598	Freiheit des Luftraumes	freedom of the air	liberté de l'air
599	Luftsperrgebiet	prohibited aerial space	espace aérien interdit

600	Völkergemeinschafts- gebiet	international territory	domaine public international
601	Besitzergreifung	taking possession	prise de possession
602	Okkupation (<i>als Modus des Gebietserwerbs</i>)	occupation	occupation
603	Okkupant	occupant	occupant
604	friedliche Durchdringung	peaceful penetration	pénétration pacifique
605	friedliche Besetzung, »occupatio pacifica«	peaceful occupation	occupation pacifique
606	originäre Okkupation (<i>eines herrenlosen Gebietes</i>)	original occupation	occupation originaire
607	herrenloses Gebiet, territorium nullius	terra nullius, territorium nullius	territoire sans maître, ~ nullius
608	... kann (können) erworben werden	... can be acquired	... est (sont) suscepti- ble(s) d'acquisition

AR RIEZ HAG HE BUHEZ POLITIKEL

Kinnigadoù brezhonek hervez niverennadur an daolenn diaraok.

546 – **tiriad g.**

□ Abaoe SADED e tenn **tir** da gennotañ an arvez politikel eus an douar ha **glenn** an arvez naturel anezhañ. Menegomp nemedenoù, evel **kevan-dir**, amprest kembraek hag an arverioù kevenep eus **douar-** ha **tir-** meneget war Da-63, p. 35 : “**tirhentoù** (a c'hell bezañ **douarhentoù** pe **houarnhentoù**), **dourhentoù** (a c'hell bezañ **morhentoù** pe **stêrhentoù**).”

547 – **tiriad ar riez, tiriegezh b.**

□ Abaoe SADED ez arverer **tiriegezh**, amprest kembraek, er ster-se.

548 – **riegezh b. tiriadel**

□ War *Emsav 27*, pp. 84 hh. emañ displegadur an termen-mañ.

549 – **gouvene g. piaouel ur riez (domani miret)**

□ Termen ebarzhnet gant YBAN (< hBr. *guomone*). Hervez DGVB. e talvez e an termen hBr. kement ha "tiriad e dalc'h ur veli" ; n'eus moarvat

kammarver ebet ouzh e lakaat da dalvout "aferioù e dalc'h ur veli" diouzh un tu ha "beli a zo en he dalc'h un tiriad, aferioù, h.a." Arveret e vez an termen er Gwir etrevroadel da verkañ an domani a vir ar riez he beli warnañ ha na anavez ket beli (gouvene) an UNO en e geñver.

550 – **dreistbeli b. diriadel, arloziezh b. (tiriadel).**

□ "Gouvene dispellaus ar riez war he ziriegezh". Br. **arloziezh** a zevean diwar Br. **arloz**, o taveñ da Kb. *arglwydd* "king, sovereign, ruler of territory" ha da *arglwyddiaeth* "sovereignty, reign, supremacy ; land or territory of a lord".

551 – **arloziad g.-où**

□ "Embreg an arloziezh", kv. Kb. *arglwyddiad* "dominion, government", ha Br. **arloziañ** "embreger an arloziezh, piaouañ an arloziezh war un tiriad", kv. Kb. *arglwyddio* "to have dominion, reign, rule, domineer".

552 – **tiriadelezh b., gouvene g. tiriadel**

□ Daou ster zo d'an termen Gl. *territorialité* : 1) Tiriad ar riegezh. Er ster-mañ e vez arveret **tiriadelezh** en *Emsav* (sl. "pennaenn an diriadelezh" *Emsav* 76, p. 133). 2) An eil ster a gaver er c'herienn : "territorialité des lois", reizhiad a vez hervezi talvoudek lezennoù ar riez evit an neb a zo war he ziriad ; an termen brezhonek zo neuze : **tiriadegezh al lezennoù**. Da heul, ar Gl. *exterritorialité* zo da gevatal dezhañ ar Br. **eztiriadegezh**.

553 – **kevanded b. an diriegezh**

554 – **tiriad kevreadel**

555 – **keinvro b., diabarzhvro b.**

556 – **riez b. amezek**

557 – **riez trobarzh**

558 – **riez arvorek**

559 – **kefinded b.**

560 – **gwir g. an amezegiezh (etre) riezoù**

561 – **tiriad maltoutel, maltoutva**

562 – **tachad g. frank, frankva g.**

563 – **porzh g. frank**

564 – **tachad** g. **moneizel, moneizva** g.

565 – **moneiz** g. (**ar**) **riez, moneiz riez**el

566 – **glad** g. **douar**

567 – **kevandir** g.

568 – **gwir diraez**

569 – **diraez** g. **d'ar mor** ; **monedva** g. **d'ar mor**

570 – **bro** b. **hep diraez d'ar mor, bro hep arvor, bro dirgae**

□ An teir gerienn a ginnigomp a venn bezañ kevatal d'ar geriennoù alamanek, gallek, saoznek. Ar Br. **tirgae zo furm goazh adanor ur verb tirgaeañ.**

571 – **mor** g. **tirgae, kaevor**

572 – **doureier** ls. **diabarzh**

□ En diskiblezh-mañ e lakaer kemm etre *See (Meer), sea, mer* ha *Gewässer, waters, eaux*. Da heul e kinnigomp e rafe ar brezhoneg gant **mor** ha **doureier**.

573 – **doureier istorek**

574 – **bae** g. **istorek**

575 – **kulvae**

576 – **glad** g. **mor**

577 – **doureier gouvene**

□ Evel diskleriet en notenn gent e kavomp gwell adkemer e brezhoneg ar c'hemm graet er yezhoù all etre *See [...]* ha *Gewässer [...]* Diaes e kave GE ober amañ gant **morva** evel ma kinnige YBAN : diouzh un tu ne zec'herie ket arvez gwirel an termen, diouzh an tu all e pellae diezhomm eus ster an hBr. *normaou* "maritima" DGVB p. 260.

578 – **doureier mor diabarzh, doureier piaou ar riez**

579 – **doureier aodel**

□ Arveret eo bet **aodel** er ster-se abaoe derou SADED. Kemm zo etre **aodel** "a-geñver gant an aod" hag **aodat** "o trigañ en aod".

- 580 – **mor gouvene**
- 581 – **tachad kefin, kefinva g., kefinbarzh g., kefiniad g.**
- 582 – **mor trobarzh, mor gourizat, gourizvor**
- 583 – **rezizelva g., rezizelverk g.**
- 584 – **gouriz g. an teir mill vor, teirmillva g.**
- 585 – **reolenn b. an hed tenn kanol**
- 586 – **eneziadezh b.**
- 587 – **porzh diskorn**
- 588 – **seulad g. ar c'hevandir, seulad kevandirel**
- 589 – **strad g. ar mor, goueled g. ar mor**
- 590 – **reolerezh g. ar strizhoù**
- 591 – **diraez g. frank da, moned g. frank da**
- 592 – **kanol b. etremeurvorel, morganol b.**
- 593 – **glad aer, aeregor g.**
- 594 – **aeregor**
 □ A-geñver gant **ranndir, rannvor** e ve graet diouzh ezhomm gant **rannaer**.
- 595 – **steregor, ec'hegor, egor, oabl**
 □ E *Preder* hag *Emsav* ez eo bet arveret **oabl** er ster-mañ da heul Roparz HEMON war *ABK*. Dav eo lavarout ez eo bet arveret **egor** gant tud all, o plakañ evel just diwar ar galleg. Daoust ma n'eo ket soliet an holl arguzennoù a reont ganto (sl. KIS-323, La-08, pp. 270 hh.), ez eus unan kendrec'hus a-walc'h : ur c'heal a bouez zo aze hag un dec'heriad evel **egor** zo berr hag aes da zeverañ. Bezet pe vezet, mar arverer **egor** er ster-mañ, ra vo er yezh voutin, evel ur raktroc'had diwar **steregor** pe **ec'hegor**.
- 596 – **aerdrepas g., aerode b.**
- 597 – **riegzh an aer, gouvene an aer, arloziezh an aer**

□ Hervez ar yezhoù e hañval ar ster kemmãñ. Al. *Luftthoheit* zo a-geñver gant *Gebietsshoheit*, Gl. *souveraineté aérienne* gant *souveraineté territoriale*, alese ar c'hinnigadoù brezhonek.

598 – **frankiz b. an aer, frankiz an aeregor**

599 – **aeregor berzet**

600 – **glad foran etrevroadel**

601 – **kemer pao. & g. piaou, enpiaouañ**

602 – **ac'hubad g.-où**

603 – **ac'huber g.-ion ; gouzalc'her g.-ion**

604 – **tregerzh g.-ioù peoc'hiek**

605 – **gouzalc'h g.-ioù peoc'hiek**

606 – **kentac'hubad g.**

607 – **tiriad diarloz, tiriad anpiaou**

608 – **enpiaouadus aa.**